

Japan and the Asian Development Bank: Global Capitalism as Driving Force

Narut Charoensri

Abstract

Japan's roles towards the creation of the Asian Development Bank are generally depicted. However, those explanations lack of the US's roles in the establishment. This article tries to portray the relationship between US and Japan in the creation process of the ADB. Besides, the US's objectives towards the ABD will be studied.

Keywords: ADB, Japan, USA

บทความนี้มุ่งศึกษาประวัติการก่อตั้ง ADB โดยชี้ให้เห็น บทบาทของญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาในฐานะที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดการก่อตั้ง ADB เพื่อแสดงให้เห็นถึงบริบททางการเมืองระหว่างประเทศว่าส่งผลต่อการเกิดขึ้นของ ADB ว่ามีเป้าหมายของญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาอยู่เบื้องหลังอย่างไร ซึ่งต้องการให้ ADB เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น และ ADB เองก็ได้กลายเป็นเครื่องมือสำหรับญี่ปุ่นในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

แนวทางการวิเคราะห์ของบทความนี้แตกต่างกับการวิเคราะห์ของ เดนนิส ยาซุโตโม (Dennis Yasutomo) ที่ศึกษาประวัติการก่อตั้ง ADB และมองว่าประเทศตะวันตกนั้นไม่มีอิทธิพลเหนือการก่อตั้ง ADB¹ ในทางตรงกันข้าม บทความนี้วิเคราะห์ว่า กระบวนการก่อตั้ง ADB และแรงผลักดันเบื้องหลังนั้นอยู่ในสายตาของประเทศหัวหอกทุนนิยมโลกอย่างสหรัฐอเมริกาตลอดเวลา เพราะ ADB นั้นเกิดขึ้นด้วยเป้าหมายที่จะให้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนบทบาทของญี่ปุ่น และฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจของเอเชีย

กรอบแนวคิดที่ใช้เพื่อทำความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงบทบาทของญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สองนั้นหากใช้แนวคิดเรื่องรัฐพัฒนา (Developmental State) หรือทฤษฎีการอธิบายบทบาทของญี่ปุ่นผ่านทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีสัจนิยม (Realism) หรือเสรีนิยม (Liberalism) แล้ว เราก็คงเห็นบทบาทของญี่ปุ่นในการพยายามก่อตั้ง ADB เพื่อให้เป็นองค์กรที่มีเป้าหมายในการบรรลุนิติภาวะแก้ไขปัญหาความยากจน หรืออธิบายในอีกมิติว่าองค์กรระหว่างประเทศอย่าง ADB เป็น

เครื่องมือของประเทศมหาอำนาจในการเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ แต่บทความนี้เห็นว่าการอธิบายผ่านทฤษฎีทั้งสองยังขาดซึ่งมิติที่ชี้ให้เห็นว่า โดยเอาเข้าจริงแล้วอะไรเป็นแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการก่อตั้ง ADB กันแน่ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นในช่วงเวลานั้น ส่งผลอย่างไรต่อความสัมพันธ์ที่ทั้งญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกามีต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สภาพการเศรษฐกิจและการเมืองโลกหลังสงครามโลกครั้งที่สอง

หลังสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ระบบเศรษฐกิจโลกต้องเผชิญกับปัญหา สหรัฐอเมริกาในฐานะประเทศศูนย์กลางของทุนนิยมโลกจำเป็นต้องสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่เอื้ออำนวยต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาไว้ ทำให้เราเห็นได้ถึงบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการให้ความช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจทั้งในยุโรปและในเอเชีย โดยในเอเชียนั้นให้ความช่วยเหลือญี่ปุ่นเป็นหลัก

นโยบายหลักของสหรัฐอเมริกาด้านเศรษฐกิจ คือ การสร้างระบบเศรษฐกิจแบบพหุภาคีในระดับโลกที่มีระบบที่มีประสิทธิภาพ เพราะความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญต่อความร่วมมือทางการเมืองของประเทศที่เป็นทุนนิยม ซึ่งนั่นคือเป้าหมายที่สำคัญของนโยบายของสหรัฐอเมริกา ผลของสงครามโลกครั้งที่สองได้ทำให้สหรัฐอเมริกาเห็นแล้วว่าความร่วมมือแบบพหุภาคีในระดับโลกนั้นจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางชาตินิยมและความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจก็เป็นสิ่งที่จะนำไปสู่สันติภาพ²

¹ Dennis T. Yasutomo. 1983. Japan and the Asian Development Bank. New York: Praeger Publishers.

² William S. Borden. 1984. The Pacific Alliance: United States Foreign Economic Policy and Japanese Trade Recovery, 1947-1955. Wisconsin: The University of Wisconsin Press.

อย่างไรก็ตามอุปสรรคสำคัญต่อความร่วมมือแบบพหุภาคีทางด้านเศรษฐกิจ คือ สภาวะที่เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ที่เรียกว่า สหรัฐอเมริกามีเงินดอลลาร์สหรัฐเพียงประเทศเดียว (Dollar Gap) สภาวะดังกล่าวเกิดขึ้นจากปัญหาของระเบียบทางเศรษฐกิจขนานใหญ่ระดับโลกหลังสงครามโลกครั้งที่สอง คือ เกิดการพังทลายของเงินสกุลต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่แพ้สงคราม วิลเลียม บอร์ดเดน (William Borden) แบ่งการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่สองว่า ก่อให้เกิดการแบ่งสกุลเงินได้ออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มค่าเงินแข็ง (Hard Currency) และกลุ่มค่าเงินอ่อน (Soft Currency) กลุ่มค่าเงินแข็ง คือ ดอลลาร์สหรัฐ สวิสฟรังก์ (Swiss franc) และค่าเงินที่ผูกค่าเงินไว้กับดอลลาร์สหรัฐ และกลุ่มค่าเงินอ่อน คือ ปอนด์ กลุ่มค่าเงินอื่นๆ ในยุโรป และเงินเยน³

ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังเกิดการมีค่าเงินแข็งและค่าเงินอ่อน คือ กลุ่มค่าเงินอ่อนนั้นทำการซื้อขายสินค้าระหว่างกัน และระมัดระวังการซื้อขายกับกลุ่มที่ใช้ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ (Dollar Area) เพื่อต้องการคงเงินดอลลาร์สหรัฐไว้ในประเทศ ดังนั้นจะใช้เงินดอลลาร์ของตนเองซื้อเฉพาะสินค้าที่สำคัญเท่านั้น อีกทั้งยังมีการจำกัดการใช้เงินดอลลาร์อย่างเสรีในกลุ่มประชาชนด้วยการบังคับการค้าขายที่เข้มงวด (tight trade) และควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินเพื่อการค้ากับพื้นที่ที่ใช้เงินดอลลาร์สหรัฐ

จากความเข้มงวดของกลุ่มค่าเงินอ่อนส่งผลให้สหรัฐอเมริกาหวาดกลัวว่าจะเกิดปัญหาด้านการค้าขายระหว่างสองกลุ่ม ซึ่งจะส่งผลต่อความสัมพันธ์

ระหว่างตลาดของยุโรป แอฟริกา และของเอเชีย ที่มีกระบวนการการผลิต การหาอาหารและวัตถุดิบของสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาจึงประสบกับปัญหาที่กลุ่มค่าเงินอ่อนทำการค้าขายระหว่างกัน โดยการใช้เงินดอลลาร์สหรัฐอย่างเข้มงวดและไม่ทำการค้ากับสหรัฐอเมริกา ดังนั้นเพื่อที่จะคงสภาพทางเศรษฐกิจระดับโลกให้มีความเหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมและให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบพหุภาคี สหรัฐอเมริกามีความจำเป็นที่จะต้องฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ให้กลับมามีเสถียรภาพอีกครั้งหนึ่ง

เราจะพบว่าสหรัฐอเมริกาแบ่งแนวทางการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจโลกออกเป็นสองทางสำคัญ คือ การให้ความช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูยุโรป ผ่านแผนการมาร์แชล (Marshall Plan) ในปี ค.ศ. 1947 และในปีเดียวกันก็ได้เริ่มโครงการช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของญี่ปุ่น (Reverse Course) โดยหวังให้ญี่ปุ่นเป็นตัวแทนของระบบทุนนิยมในเอเชีย

ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สองจึงไม่เพียงแต่การเข้ามามีบทบาทด้านการเมืองเท่านั้น หากยังรวมไปถึงการกำหนดบทบาทในเรื่องเศรษฐกิจของญี่ปุ่นใหม่เช่นเดียวกัน สหรัฐอเมริกาได้ทำการค้าขายกับญี่ปุ่น โดยหวังให้ญี่ปุ่นเป็นตลาดที่รับซื้อสินค้าจากสหรัฐอเมริกา ในขณะที่การฟื้นฟูเศรษฐกิจของเอเชียนั้นดำเนินการผ่านการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ญี่ปุ่น โดยคาดหวังให้ญี่ปุ่นเป็น “ป้อมปราการแห่งทุนนิยม” (Fortress of Capitalism)⁴ โดยเปลี่ยนนโยบายที่ดำเนินต่อญี่ปุ่น จากการลงโทษทางการเมืองไปเป็นการให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูเศรษฐกิจแทน (Reverse

³ William S. Borden. 1984. Ibid, p.19.

⁴ Kullada Kesboonchoo-Mead. 1999. “Globalization and ASEAN Regionalism”, in Dieter Mahncke et al (eds). ASEAN and the EU in the International Environment. Baden-Baden: Nomos, p.206.

Course) เพื่อให้ญี่ปุ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้ อีกทั้งเพื่อเป็นการสร้างพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาในการต่อต้านสกัดกั้นการขยายตัวของคอมมิวนิสต์ในบริเวณเอเชียตะวันออก

โดยสรุป เราจะเห็นได้ว่า เป้าหมายของสหรัฐอเมริกาหลังสงครามโลกครั้งที่สอง คือ ความพยายามที่จะดำรงรักษาระบบเศรษฐกิจแบบเสรีไว้ ด้วยการขยายบทบาทของตนเองไปสู่โลกภายนอก และพบว่าคอมมิวนิสต์เป็นภัยที่ต้งอยู่ในพื้นที่ที่ตนเองต้องการเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการกับคอมมิวนิสต์ที่เป็นภัยขัดขวางความพยายามของสหรัฐอเมริกา แผนการมาร์แชลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในยุโรป และการเปลี่ยนการลงโทษทางการเมืองเป็นการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจในญี่ปุ่น จึงเป็นสองแนวทางสำคัญที่หวังผลให้ทั้งสองเป้าหมายนั้นไม่หันไปขอรับความช่วยเหลือจากค่ายคอมมิวนิสต์

ประวัติการก่อตั้ง ADB

ด้วยเพราะสหรัฐอเมริกามีเป้าหมายในการสร้างความร่วมมือแบบพหุภาคีและกำจัดการนิยามออกไป เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่สะดวกกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกับสภาพเศรษฐกิจโลกที่ล่มสลายเพราะผลของสงครามและจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟู การก่อตั้ง ADB ถูกเสนอขึ้นมาในปี ค.ศ. 1960 โดย คณะกรรมการเศรษฐกิจเพื่อเอเชียและตะวันออกไกลแห่งสหประชาชาติ (Economic Commission for Asia

and the Far East – ECAFE)⁵ ซึ่ง ECAFE ก็เกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับคณะกรรมการอีก 4 คณะ กรรมการที่มีเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ

1. คณะกรรมการเศรษฐกิจสำหรับยุโรป (Economic Commission for Europe)
2. คณะกรรมการเศรษฐกิจสำหรับแอฟริกา (Economic Commission for Africa)
3. คณะกรรมการเศรษฐกิจสำหรับลาตินอเมริกา (Economic Commission for Latin America)
4. คณะกรรมการเศรษฐกิจสำหรับเอเชียตะวันตก (Economic Commission for Western Asia)

โดยทั้ง 5 คณะกรรมการนี้อยู่ภายใต้การก่อตั้งโดยคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Economic and Social Council) ภายใต้กฎบัตรขององค์การสหประชาชาติ

จุดประสงค์ของการก่อตั้ง ECAFE คือ ส่งเสริมการวางมาตรการในการยกระดับความเจริญและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศต่างๆ ในภูมิภาค รวมทั้งประเทศภายนอกภูมิภาคด้วย และได้ทำการศึกษารวบรวม จำนวน เผยแพร่ข่าวสาร ให้บริการคำแนะนำ และช่วยเหลือสภาพเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติในด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจแก่ประเทศสมาชิก⁶

⁵ หรือที่ในปัจจุบันเรียกว่า คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Economic and Social Commission for Asia and the Pacific – ESCAP).

⁶ อรุณี อดงกรณศรี. 2518. บทบาทของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียในการพัฒนาประเทศในภูมิภาคเอเชีย. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 13-14 - อ้างจาก International Documents Service a Division of Columbia University Press. 1961. The Newspaperman's United Nations. New York: Columbia University Press, pp.55-57.

ในปี ค.ศ. 1954 ECAFE เริ่มมีแนวคิดเกี่ยวกับการการก่อตั้ง ADB แต่ก็ไม่ได้การสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ด้วยเพราะสหรัฐอเมริการู้สึกไม่เต็มใจที่จะให้ความร่วมมือกับวิธีการแบบพหุภาคีในการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาที่จะมาจากัดบทบาทของสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ญี่ปุ่นไม่ต้องการให้ความร่วมมือกับองค์การที่เหมือนธนาคารโลกซึ่งกลายเป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายของสหรัฐอเมริกา⁷

ในปี ค.ศ. 1960 ECAFE ได้เสนอให้มีการก่อตั้ง ADB ขึ้นหลังจากมีการก่อตั้งธนาคารการพัฒนาละหว่างอเมริกา (Inter-American Development Bank) และในระหว่างที่มีการประชุมเกี่ยวกับแผนงานการพัฒนาเอเชีย (Conference of Asian Development Planners) ณ กรุงเดลี ประเทศอินเดีย

ต่อมาในปี ค.ศ.1961 ได้มีการเสนอเป็นลายลักษณ์อักษรว่าเมื่อก่อตั้ง ADB แล้วนั้นจะสามารถช่วยในการพัฒนาทางเศรษฐกิจในภูมิภาคได้เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะธนาคารตั้งอยู่ในเอเชียเองและมีความคุ้นเคยกับพื้นที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้สามารถนำเอาเงินไปลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งก็ได้มีการจัดประชุมเบื้องต้น ซึ่งเป็นการประชุมพิเศษเกี่ยวกับความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจแห่งเอเชีย (Special Conference on Asian Economic Cooperation) ณ กรุงเทพฯ ในปี ค.ศ. 1963 และเสนอเอาความคิด

การก่อตั้ง ADB เข้าไป ซึ่งประเทศที่เข้าร่วมประชุมก็ตอบรับและลงมติเป็นเอกฉันท์ว่าความต้องการที่จะก่อตั้งธนาคารเพื่อเอเชียเองนั้นมีอยู่มาก โดยการนำเอาเงินสะสมของแต่ละประเทศมาเข้าร่วมก่อตั้ง

ในการประชุมระดับรัฐมนตรีเกี่ยวกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย (the First Ministerial Conference on Asian Economic Cooperation) ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ ในปี ค.ศ. 1963 นั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้มีการก่อตั้ง ADB คือ U Nyun ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็น เลขาธิการของ ECAFE ได้นำเสนอความเห็นและนำไปสู่การถกเถียงและข้อสรุปที่เป็นรูปธรรม⁸ ควรที่จะมีการจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญพิเศษที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับธนาคารขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อทำการตรวจสอบอย่างละเอียดเพื่อศึกษาและเสนอแนะเกี่ยวกับการก่อตั้ง ADB ขึ้น⁹

คณะกรรมการพิเศษจึงถูกจัดตั้งขึ้นภายใต้การผลักดันของ U Nyun โดยมี M Uquali ซึ่งเป็น Managing Director of the Pakistan Industrial Credit and Investment เป็นผู้นำของกลุ่ม ซึ่งในเวลาต่อมาผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีสถาบันทางการเงินภายในภูมิภาคเป็นตัวกลางรวบรวมเงินทุนจากประเทศในภูมิภาค และประเทศนอกภูมิภาคด้วย อีกทั้งแนะนำอีกว่า นอกจากการช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจแล้ว ธนาคารควรมีบทบาทใน

⁷ Nitish Dutt. 2001. "The US and the Asian Development Bank: Origins, Structure and Lending Operations", Journal of Contemporary Asia 31 (2): p.242.

⁸ Nitish Dutt กล่าวว่า ในการประชุมนี้ U Nyun มีบทบาท ไม่ใช่ ทาเคชิ วาตานาเบ (Takeshi Watanabe) มีบทบาทสำคัญอย่างที่ว่าทานาเบ กล่าวอ้าง ดู Nitish Dutt. 2001. "The US and the Asian Development Bank: Origins, Structure and Lending Operations", Journal of Contemporary Asia 31 (2): p.242 --- อ้างจาก Asian Development Bank. 1967. Annual Report for 1967. Manila: Asian Development Bank, p.4.

⁹ อรุณี อลงกรณ์ศรี. 2518. อ้างแล้ว, หน้า 14-16.

การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศในภูมิภาค และนอกภูมิภาคด้วย¹⁰

ในการประชุมของคณะกรรมการเศรษฐกิจสำหรับภูมิภาคเอเชียและตะวันออกไกลที่กรุงเวลลิงตัน ประเทศนิวซีแลนด์ ในปี ค.ศ. 1965 ผู้นำของประเทศต่างๆก็ได้ลงมติให้มีการก่อตั้ง ADB ขึ้น โดยผู้แทนของประเทศทั้งในและนอกภูมิภาคได้ลงนามร่วมกันในวันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ. 1965 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม ค.ศ. 1966¹¹

ญี่ปุ่นกับการก่อตั้ง ADB

โดยทั่วไปแล้วคำอธิบายการก่อตั้ง ADB นั้นมักจะมุ่งให้ความสนใจกับบทบาทของญี่ปุ่นเป็นประเด็นหลัก ว่าญี่ปุ่นมีบทบาทเช่นไร อย่างไรก็ตามการอธิบายดังกล่าวยังขาดมิติเกี่ยวกับแนวคิดของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อการก่อตั้ง ADB ซึ่งไม่สามารถละทิ้งไปจากการวิเคราะห์ได้ ในฐานะที่เป็นตัวแสดงที่มีความสำคัญอย่างยิ่งบวหลังสงครามโลกครั้งที่สอง และในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของระบบทุนนิยมโลกที่แสดงให้เห็นโดยตลอดถึงความพยายามที่จะรักษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการรักษาระบบทุนนิยมไว้

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีบทบาทในการก่อตั้ง ADB และมีเป้าหมายอยู่เบื้องหลังของการก่อตั้ง และโครงการต่างๆ ของ ADB มาโดยตลอด เพราะเมื่อเราศึกษาความพยายามของญี่ปุ่นในการก่อตั้ง ADB แล้ว เราจะเห็นได้ว่าญี่ปุ่นมีส่วนสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนการก่อตั้ง และได้รับผลประโยชน์จากการเข้าร่วม ADB¹²

ยาซุโตะโม อธิบายความสนใจของญี่ปุ่นที่มีต่อการก่อตั้ง ADB ว่าเริ่มสนใจที่จะก่อตั้งมาตั้งแต่ในช่วงปี ค.ศ. 1962 ที่ต้องการจะกลับมาเป็นสมาชิกในสมาคมระหว่างประเทศอีกครั้ง¹³ โดยเชื่อว่าบทบาทของญี่ปุ่นแม้จะไม่สามารถร่ำรวยได้อย่างสหรัฐอเมริกาหรือเทียบได้กับชั้นเชิงทางการทูตของอังกฤษ แต่ญี่ปุ่นสามารถให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศอื่นๆได้เฉกเช่นเดียวกับประเทศอุตสาหกรรมอื่นๆ¹⁴

ในปี ค.ศ. 1963 ทาเคชิ วาดานาเบ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ผู้เคยมีบทบาทสำคัญที่รัฐบาลญี่ปุ่นให้เดินทางไปขอเงินมาช่วยญี่ปุ่นในช่วงที่ญี่ปุ่นถูกสหรัฐอเมริกาปกครอง ได้รับการทาบทามให้เป็นผู้ศึกษาการก่อตั้ง ADB โดยผลการศึกษาเสนอว่าควรให้ญี่ปุ่นมีบทบาทใน ADB ด้วยการให้สำนักงาน

¹⁰ อรุณี อลงกรณ์ศรี. 2518. เพิ่งอ้าง, หน้า 14-16.

¹¹ ประเทศที่ลงนามร่วมก่อตั้ง ADB ประกอบไปด้วย อัฟกานิสถาน ออสเตรเลีย ออสเตรีย เบลเยียม กัมพูชา แคนาดา ซิลอน (ศรีลังกา) จีน เดนมาร์ก ฟินแลนด์ เยอรมนี อินเดีย อิตาลี ญี่ปุ่น เกาหลี ลาว มาเลเซีย เนปาล เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ สวีเดน ไทย อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เวียดนาม และซามัวตะวันตก (Western Samoa).

¹² ดูข้อเสนอใน Stephn D. Krasner. 1981. "Power Structures and Regional Development Banks". International Organization 35 (2): p.303-328; Ming Wan. 1995. "Japan and the Asian Development Bank". Pacific Affairs 68 (4): pp. 509-528.

¹³ Dennis T. Yasutomo. 1983. Op. cit. p.24.

¹⁴ Dennis T. Yasutomo. 1983. Ibid. p.27.

ใหญ่ของ ADB ตั้งอยู่ที่กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น รวมไปถึงการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ของ ADB และจัดหาประธานให้กับ ADB¹⁵

วาดานาเบ ยังได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสหรัฐอเมริกาต่อ ADB ไว้ว่า

“สำหรับสหรัฐอเมริกานั้น เรารู้ว่าสหรัฐได้เน้นความสำคัญกับประเทศยุโรปตะวันตก และโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้¹⁶ แต่ก็ยังไม่มีแนวทางที่แน่นอนกับประเทศในเอเชีย เราคิดว่าธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียจะช่วยให้โอกาสสหรัฐอเมริกากับช่องว่างที่หายไปนี้”¹⁷

อย่างไรก็ดี ยาซุโตโม กล่าวว่าเป้าหมายที่แท้จริงที่ญี่ปุ่นต้องการให้สหรัฐอเมริกาเข้ามามีส่วนร่วมใน ADB คือ ต้องการให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาช่วยรับภาระทางการเงินใน ADB¹⁸ นอกจากนี้วาดานาเบยังกล่าวว่า อย่างไรก็ตามญี่ปุ่นยังไม่พร้อมที่จะดำเนินบทบาทในการก่อตั้ง ADB ด้วยตัวคนเดียว ด้วยเหตุผลหลายประการ คือ เพราะมีปัญหาทางการเงินภายในประเทศอยู่ ญี่ปุ่นไม่เคยมีประสบการณ์เป็นประเทศผู้ให้ (donor) มาก่อน ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงเป็นพันธมิตรที่สำคัญที่ญี่ปุ่นควรนำเข้ามาร่วมก่อตั้ง ADB นอกจากนี้วาดานาเบรู้สึกว่าการที่ประเทศต่างๆ ในเอเชียยังไม่พร้อมที่จะยอมรับบทบาทนำของญี่ปุ่น เพราะ

เหตุผลจากความทรงจำในช่วงสงคราม ประเทศอื่นๆ จะมองว่า ADB เป็นเครื่องมือของญี่ปุ่น¹⁹

สหรัฐอเมริกากับการก่อตั้ง ADB

บทบาทในการสนับสนุนการก่อตั้ง ADB โดยสหรัฐอเมริกานั้นเป็นสิ่งที่ขาดไปจากการวิเคราะห์ไม่ได้ เพราะมุมมองของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อการก่อตั้ง ADB ในช่วงแรกที่มีความเห็นไม่สนับสนุนนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นการให้การสนับสนุนแทน จึงมีความจำเป็นที่จำต้องเข้าใจเป้าหมายของสหรัฐอเมริกาต่อการก่อตั้ง ADB

ภัยคุกคามด้านคอมมิวนิสต์ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเริ่มจากจีนนั้นส่งผลให้ความหวาดกลัวว่าคอมมิวนิสต์จะเข้ามาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้รุนแรงขึ้น ยุทธศาสตร์การปิดล้อมคอมมิวนิสต์ในช่วงเวลาดังกล่าวไม่เพียงแต่ปรากฏให้เห็นผ่านการให้ความช่วยเหลือทางด้านการทหารเท่านั้น หากแต่เครื่องมือทางเศรษฐกิจยังเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่มีความสำคัญที่สหรัฐอเมริกาใช้กับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

นอกจากความพยายามที่จะฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจของญี่ปุ่นด้วยการเปลี่ยนแปลงการลงโทษทางการเมืองมาเป็นการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจดังที่ได้กล่าวไปตอนต้นแล้ว และเพื่อจะแสวงหาทรัพยากรมีป้อนให้กับระบบเศรษฐกิจญี่ปุ่น การกันไม่ให้คอมมิวนิสต์เข้ามาสู่อินโดจีนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา

¹⁵ Dennis T. Yasutomo. 1983. Ibid. p.35.

¹⁶ The Alliance for Progress in Latin America.

¹⁷ Dennis T. Yasutomo. 1983. Ibid. p.38.

¹⁸ Dennis T. Yasutomo. 1983. Ibid. p.38.

¹⁹ Dennis T. Yasutomo. 1983. Ibid. p.38-39.

เพื่อให้ฮอนโงชินและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นแหล่งทรัพยากรและเป็นตลาดให้กับญี่ปุ่น ซึ่งจะนำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น²⁰

สหรัฐอเมริกาแม้ในช่วงแรกจะไม่อยากให้ความร่วมมือกับการก่อตั้ง ADB ซึ่งเป็นความร่วมมือแบบพหุภาคีนั้น ด้วยเกรงว่าจะส่งผลต่ออำนาจของสหรัฐอเมริกา²¹ แต่สหรัฐอเมริกาค้นมาให้ความสนใจกับการก่อตั้ง ADB อย่างจริงจังเพราะสงครามเวียดนาม²² โดยเชื่อว่าสหรัฐอเมริกาให้งบประมาณสนับสนุนการตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาแล้ว ก็จะทำให้ประเทศต่างๆ ในเอเชียสามารถพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจและการทหารได้ ซึ่งจะทำให้ประเทศเหล่านั้นต่อต้านคอมมิวนิสต์²³ อีกทั้งเพื่อเป็นการสนับสนุนปฏิบัติการของสหรัฐอเมริกาที่มีอยู่ในเวียดนามในเวลาดังกล่าว²⁴

นอกจากนี้ผลประโยชน์ที่สหรัฐอเมริกาคาดหวังจากการก่อตั้ง ADB คือ หาก ADB เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดการสนับสนุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ซึ่งจะนำมาซึ่งการรวมตัวกันทางตลาดและเป็นผลดีต่อสินค้าของอเมริกา²⁵

ถึงตอนนี้ เราจะเห็นได้ว่า ADB ได้กลายเป็นเครื่องมือของสหรัฐอเมริกาในการใช้ต่อรองกับคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเพื่อสนับสนุนระบบตลาดของตนเอง และโดยจากเป้าหมายที่ต้องการที่จะให้งบประมาณสนับสนุนการก่อตั้ง ADB นี้เอง โดยประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ลินดอน จอห์นสัน (Lyndon Johnson) ได้ปรึกษากับ ยูจีน แบลค²⁶ (Eugene Black) ในปี ค.ศ. 1965 และเห็นผลประโยชน์ในการพัฒนาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเห็นความเหมาะสมในการสนับสนุนให้มีการก่อตั้ง ADB โดยพิจารณาว่า ADB จะช่วยเพิ่มการพัฒนาของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างมาก²⁷ ซึ่งผลประโยชน์จากการพัฒนานี้เองก็จะตอบสนองเป้าหมายของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการให้การพัฒนาเป็นเครื่องมือในการต่อต้านคอมมิวนิสต์ที่อาจเข้ามาในภูมิภาคได้ โดยในปี ค.ศ. 1966 หลังจากที่ แบลค กลับจากการประชุมที่ กรุงวอชิงตัน และ กรุงนิวยอร์ก²⁸ กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐบาลเพื่อปรึกษาถึงการสนับสนุนการก่อตั้ง ADB และการที่สหรัฐอเมริกาจะเข้าเป็นสมาชิก

²⁰ Thomas R.H. Havens. 1987. *Fire Across the Sea; the Vietnam War and Japan 1965-1975*. New Jersey: Princeton University Press, p.vii.

²¹ Nitish Dutt. 2001. op. cit, p.242.

²² Nitish Dutt. 2001. Ibid, p.245.

²³ Nitish Dutt. 2001. Ibid, p.245.

²⁴ Stepehn D. Krasner. 1981. "Power Structures and Regional Development Banks". *International Organization* 35 (2): p.317.

²⁵ Nitish Dutt. 1997. "The United State and the Asian Development Bank", *Journal of Contemporary Asia* 27 (1): p.81.

²⁶ ยูจีน แบลค (1989-1992) เคยเป็นประธานของธนาคารโลก (World Bank) ระหว่างปี ค.ศ. 1949-1963.

²⁷ Lyndon B. Johnson. "Statement by the President Following a Meeting With Eugene Black To Discuss Economic Progress in Southeast Asia April 20, 1965". <<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=26906&st>>.

²⁸ Dennis T. Yasutomo. 1983. *Japan and the Asian Development Bank*. New York: Praeger, p.67.

จอห์นสันจึงได้แต่งตั้งให้ แบลค เป็นที่ปรึกษาส่วนตัวพิเศษให้กับตนเอง ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้²⁹ (Southeast Asian Social and Economic Development) เพื่อวางแผนให้ความช่วยเหลือและพัฒนาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยให้ แบลค เดินทางไปยังประเทศต่างๆ เพื่อประสานความร่วมมือและสนับสนุนให้มีการก่อตั้ง ADB³⁰

หากจะกล่าวสรุปถึงมุมมองหรือบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการมีส่วนก่อตั้ง ADB เราจะเห็นว่าสหรัฐอเมริกาคาดหวังให้ ADB กลายเป็นเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนาเอเชียให้เอเชียมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะกลายเป็นยุทธวิธีที่สำคัญในการป้องกันคอมมิวนิสต์

จนถึงตอนนี้จะเห็นภาพกว้างเกี่ยวกับมุมมองของทั้งญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาในการก่อตั้ง ADB มาแล้ว จะเห็นได้ว่าความริเริ่มของการก่อตั้ง ADB นั้นเริ่มมาจากญี่ปุ่น หากเราดูจากประวัติศาสตร์ เราจะพบว่า วาดานาเบ ได้เคยเสนอการก่อตั้ง ADB กับ แบลค ในปี ค.ศ. 1963 แต่ แบลค กล่าวว่าสหรัฐอเมริกายังไม่พร้อมที่จะให้การสนับสนุนการก่อตั้ง³¹ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในช่วงแรกของการก่อตั้งนั้นสหรัฐอเมริกาไม่ได้แสดงความสนใจต่อแนวคิดการก่อตั้ง ADB มาก แต่เมื่อสถานการณ์ในสงครามเวียดนามเริ่ม

ตึงเครียดมากขึ้นส่งผลให้เป้าหมายของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นมีมากขึ้นเช่นเดียวกัน และนำไปสู่การแสวงหาเครื่องมือที่ชอบธรรมในการสนับสนุนบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการเข้ามาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับคอมมิวนิสต์

ถึงตรงนี้เราจะเห็นได้ว่าสถานการณ์เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาจนนำไปสู่มาตรการการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจทั้งในยุโรปและญี่ปุ่นนั้น แสดงให้เห็นเป้าหมายของสหรัฐอเมริกาที่ต้องการจะกระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมไว้ไม่ให้เสื่อมหายไป นอกจากนั้นองค์การระหว่างประเทศจำพวกธนาคารระหว่างประเทศก็ได้กลายเป็นเครื่องมือหนึ่งในการช่วยสนับสนุนระบบเศรษฐกิจ

เราจะเห็นได้จากบทบาทที่สหรัฐอเมริกามีต่อกับทั้งญี่ปุ่นและ ADB ญี่ปุ่นในฐานะที่เคยเป็นประเทศที่สหรัฐอเมริกาเคยเข้าไปปกครองในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ได้กลายเป็นประเทศที่ถูกมอบหมายให้เป็นหัวหอกในการมีบทบาทในการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจของเอเชีย อีกทั้งนโยบายต่างประเทศของญี่ปุ่นเองก็มีความพยายามที่จะกลับมามีบทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ADB จึงกลายเป็นเครื่องมือที่เป็นจุดที่ความต้องการของสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นมาพบกัน

²⁹ Lyndon B. Johnson. "The President's News Conference of February 26, 1966". <<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=28103&st>>.

³⁰ Lyndon B. Johnson. "The President's News Conference of July 13, 1965". <<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=27078&st>>.

³¹ Michael Haas. 1974. "Asian Development Bank". International Organization 28 (2): p.282, Footnote 3.

ผลประโยชน์ญี่ปุ่นใน ADB

ในส่วนที่ผ่านมามีได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ว่าสหรัฐอเมริกาได้มีบทบาทสำคัญในการทำให้ญี่ปุ่นหันมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

อีกมิติหนึ่งที่ถูกรวบรวมมาพิจารณา คือ ผลประโยชน์ของญี่ปุ่นใน ADB ว่าเมื่อญี่ปุ่นสนับสนุนการก่อตั้ง ADB แล้วส่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่อญี่ปุ่นอย่างไร การทำความเข้าใจในมิติผลประโยชน์นี้จะช่วยอธิบายข้อเสนอที่ได้กล่าวมาในประเด็นที่ว่า ด้วยระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนั้น ทำให้เป้าหมายของญี่ปุ่นที่หันมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นเป็นไปได้เพื่อใช้ ADB ให้สนับสนุนระบบเศรษฐกิจของตนเอง

หมิง หวัน (Ming Wan) แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสามช่วง คือ ค.ศ. 1962-1967 ค.ศ. 1967-1986 และตั้งแต่ ค.ศ. 1986 เป็นต้นมา ซึ่งในที่นี้จะขอนำบทวิเคราะห์ของหมิงในวันช่วงที่หนึ่งมากล่าวถึงเท่านั้นเพราะเป็นการอธิบายแรงผลักดันการก่อตั้ง ADB จนถึงเริ่มมีการก่อตั้งอย่างเป็นทางการ

หมิง เสนอว่าในช่วง ค.ศ. 1962-1972 เป็นช่วงที่ญี่ปุ่นมีความพยายามที่จะก่อตั้งธนาคารของตัวเอง (its “own” bank) เพราะรู้สึกว่าการโลก

(World Bank) นั้นไม่สามารถตอบสนองผลประโยชน์ของญี่ปุ่นได้ จึงต้องการสร้างธนาคารที่ญี่ปุ่นสามารถมีผลประโยชน์เชิงสถาบันได้ (institutionally advantage)³² หวัน ชี้ว่าญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการก่อตั้ง ADB ขึ้นมาได้ โดยชาวญี่ปุ่นได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการต่างๆ ใน ADB หลายราย

หมิง วิเคราะห์ว่าในช่วง ค.ศ. 1962-1972 นั้น ญี่ปุ่นมีบทบาทนำ (Active) ใน ADB เพราะญี่ปุ่นต้องการสร้างธนาคารแบบพหุภาคีที่เป็นที่ยอมรับ ต้องการสร้างบทบาทผู้นำในธนาคาร และเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการค้าของญี่ปุ่น³³ และเพื่อจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ญี่ปุ่นได้ให้งบประมาณสนับสนุนเพื่อบรรลุสองเป้าหมายแรก และเพื่อบรรลุเป้าหมายที่สาม ADB ให้เงินกู้ (loan) กับประเทศอินโดนีเซีย ไทย มาเลเซีย เกาหลีใต้ และฟิลิปปินส์ ซึ่งประเทศเหล่านี้เป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางการค้ากับญี่ปุ่นอย่างแนบแน่น³⁴ อีกทั้งบริษัทญี่ปุ่นยังได้รับสัมปทานใน ADB กว่าร้อยละ 41.67³⁵ (ดูตารางที่ 1) นอกจากนี้ในช่วงการหาเจ้าหน้าที่ของ ADB วาดานาเบได้ใช้เจ้าหน้าที่ของกระทรวงการคลังของญี่ปุ่นเข้ามาทำงานใน ADB ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ADB และกระทรวงการคลังของญี่ปุ่น

³² Ming Wan. 1995. “Japan and the Asian Development Bank”. Pacific Affairs 68 (4): p.511.

³³ Ming Wan. 1995. Ibid, p.512.

³⁴ Ming Wan. 1995. Ibid, p.514.

³⁵ Ming Wan. 1995. Ibid, p.514.

ตารางที่ 1: สัมปทาน (Procurements) และการให้คำปรึกษา (Consultancy) ใน ADB

(ข้อมูลบางประเทศ)

	1967-1976		1977-1986		1987-1993	
	สัมปทาน (%)	การให้คำปรึกษา (%)	สัมปทาน (%)	การให้คำปรึกษา (%)	สัมปทาน (%)	การให้คำปรึกษา (%)
ประเทศพัฒนาแล้ว	78.87	93.63	51.67	79.79	36.35	65.90
ญี่ปุ่น	41.67	11.44	23.65	13.41	10.84	6.01
สหรัฐอเมริกา	6.27	31.13	7.66	19.55	6.50	10.58
เยอรมนี	8.87	14.00	4.89	3.49	5.04	6.16
ฝรั่งเศส	3.11	4.25	1.80	2.85	1.76	4.44
อังกฤษ	4.57	3.38	3.07	14.31	1.81	12.47
ประเทศกำลังพัฒนา	21.13	6.37	48.33	20.21	63.65	34.10
อินโดนีเซีย	0.00	0.00	5.93	7.09	14.47	18.02
ปากีสถาน	0.01	0.00	1.95	0.18	7.30	4.53
เกาหลีใต้	8.93	1.46	13.32	3.40	6.39	1.71
อินเดีย	2.00	2.84	2.52	3.2	26.18	1.02
มูลค่ารวม (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	1,412.65	93.27	7,454.33	482.83	16,510.30	802.43

ที่มา: Ming Wan. 1995. Ibid, p.515 - อ้างจาก ADB Annual Report 1993, p.190.

ตารางที่ 2: สิทธิในการโหวต (Voting Powers) และการให้งบประมาณอุดหนุน (Contribution) ADB ของประเทศสำคัญ

	สิทธิ ในการ โหวต	การให้ งบประมาณ อุดหนุน	สิทธิ ในการ โหวต	การให้ งบประมาณ อุดหนุน	สิทธิ ในการ โหวต	การให้ งบประมาณ อุดหนุน	สิทธิ ในการ โหวต	การให้ งบประมาณ อุดหนุน
ประเทศสมาชิก								
	จนกระทั่งสิ้นปี ค.ศ. 1972		จนกระทั่งสิ้นปี ค.ศ. 1981		จนกระทั่งสิ้นปี ค.ศ. 1986		จนกระทั่งสิ้นปี ค.ศ. 1993	
ญี่ปุ่น	20.2	30.4	13.6	35.5	12.5	41.9	13.5	50.0
สหรัฐอเมริกา	8.4	11.3	13.2	19.3	12.4	16.0	13.1	12.7
ยุโรป	15.0	14.2	17.3	20.9	17.6	21.5	17.8	21.2
ประเทศพัฒนาแล้วอื่นๆ	14.7	16.0	13.5	12.9	12.4	10.7	11.7	10.1
ประเทศกำลังพัฒนา	41.7	28.1	42.4	11.4	45.1	10.0	43.9	6.0
ปริมาณรวมทั้งหมด (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	972.2		5,359.9		9,864.4		18,244.1	

ที่มา: Ming Wan. 1995. Ibid, p.513 - อ้างจาก ADB Annual Report ปีต่างๆ

การก่อตั้ง ADB นั้นไม่เพียงแต่นำไปสู่ผลที่ทำให้ญี่ปุ่นได้แสดงบทบาทนำในการเป็นประเทศผู้ให้ และมีบทบาททางการเมืองหลังสงครามโลกครั้งที่สองอย่างดีขึ้นเป็นลำดับ หากแต่นำไปสู่ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการมีอำนาจในการใช้ ADB เป็นเครื่องมือเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจด้วยเช่นเดียวกัน โดยดูได้จากตารางสองตาราง

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นเป็นผู้ให้งบประมาณสนับสนุน ADB เป็นปริมาณมากที่สุดและมีสิทธิในการโหวตมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ และจากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าญี่ปุ่นเองได้รับสัมปทานมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ แต่เมื่อเปรียบเทียบสองตารางแล้วจะพบว่า แม้ญี่ปุ่นจะให้งบประมาณสนับสนุน ADB มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่การได้รับสัมปทานของญี่ปุ่นก็กลับลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน ซึ่งขัดกับความเข้าใจที่ว่า หากญี่ปุ่นเป็นผู้ให้งบประมาณมากขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ควรจะได้รับการสัมปทานและมีสิทธิในการโหวตมากขึ้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบแล้วจะพบว่า สัมปทานไม่ได้มากขึ้น แต่กลับลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่สิทธิในการโหวตก็ไม่ได้มากขึ้น แต่มีการปรับขึ้นลงเล็กน้อย

หวั่น วิเคราะห์ของบทบาทของญี่ปุ่นใน ADB โดยตั้งประเด็นที่สำคัญว่า จากข้อมูลที่มีนั้น แม้จะพบว่าญี่ปุ่นเริ่มให้งบประมาณสนับสนุน ADB มากขึ้นเรื่อยๆ แต่สิทธิในการโหวตกลับไม่แน่นอน และการได้รับสัมปทานก็ลดลงเรื่อยๆ แม้ หวั่น จะเสนอว่าจากความไม่เป็นไปตามตรรกะที่เมืองญี่ปุ่นให้งบประมาณสนับสนุนมากขึ้นเรื่อยๆ นั้น ทั้งๆ ที่ญี่ปุ่นควรจะแสวงหาผลประโยชน์จากการได้รับสัมปทานมากขึ้นด้วย แต่ในความเป็นจริงนั้นไม่ใช่ แต่สิ่งที่เราสามารถเห็นได้ คือ จากข้อมูลของ หวั่น เอง ญี่ปุ่นก็ยังเป็นประเทศที่ได้รับสัมปทานเป็นอันดับที่หนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ

การทำความเข้าใจการเกิดขึ้นของ ADB และผลประโยชน์ที่ญี่ปุ่นได้รับหลังการเกิดขึ้นของ ADB สะท้อนเป้าหมายของ ADB ทั้งในลักษณะที่ ADB ช่วยสนับสนุนบทบาทของญี่ปุ่นในเวทีระหว่างประเทศ และเป็นองค์การที่เกิดขึ้นผ่านความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นในบริบททางการเมืองที่ระบบทุนนิยมพยายามดำรงตัวให้อยู่รอด

สรุป

โครงสร้างการเมืองโลกหลังสงครามโลกครั้งที่สองที่สหรัฐอเมริกาพยายามคงไว้ซึ่งระเบียบเศรษฐกิจที่จะคงการทำงานของทุนนิยมให้สามารถดำเนินการต่อไปได้ สิ่งที่ปรากฏให้เห็นคือบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจทั้งในพายุยุโรปและเอเชีย ทั้งนี้เพื่อจัดอุปสรรคที่จะขัดขวางการทำงานของทุนนิยม ความร่วมมือแบบพหุภาคีและการกำจัดชาตินิยมจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นที่จะต้องทำให้เกิดขึ้น

ญี่ปุ่นซึ่งถูกมอบหมายให้เป็นประเทศที่เป็นผู้นำทุนนิยมในเอเชีย ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาให้ระบบเศรษฐกิจของญี่ปุ่นสามารถดำเนินต่อไปได้ด้วยการให้การช่วยเหลือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและเป็นตลาดให้กับสินค้าของญี่ปุ่น ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น

ADB เป็นเครื่องมือหนึ่งในการช่วยเหลือเพื่อพัฒนาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้แหล่งทรัพยากรธรรมชาติและตลาดในภูมิภาคจะช่วยสนับสนุนระบบเศรษฐกิจของญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดี ADB ถูกผลักดันโดยญี่ปุ่น และได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเพื่อช่วงต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ที่เป็นอุปสรรคหลักในการเผยแพร่ลัทธิทุนนิยมของสหรัฐอเมริกา

จากที่บทความนี้ได้เสนอมา จะเห็นได้ว่า หากเราเข้าใจ ADB ในแบบลักษณะเดิมที่มองว่า ADB เป็นองค์กรระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นมาด้วยการสนับสนุนของญี่ปุ่นโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาและลดความยากจนในเอเซียนั้น เป็นความคิดที่ผิด เพราะหากดูเป้าหมายที่มีอยู่ในบริบทการเมืองโลกที่แท้จริงแล้ว เราจะพบว่า การเกิดขึ้นของ ADB นั้น เป็นการเกิดขึ้นที่มีเป้าหมายทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศที่สนับสนุนให้มีการก่อตั้งทั้งญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา

ดังนั้น หากเราจะเข้าใจการเกิดขึ้นของ ADB จึงต้องเข้าใจ ADB ในบริบทที่เกิดขึ้นว่า ADB มิได้เกิดขึ้นจากความพยายามของญี่ปุ่นในการต้องการเข้ามามีบทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศใหม่ อีกครั้งหนึ่งเท่านั้น หากแต่ต้องเข้าใจผ่านบริบททางการเมืองระหว่างประเทศว่า ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในโครงสร้างโลกในเวลานั้นๆ ส่งผลให้เกิดการก่อตัวของ ADB อย่างไร และ ADB ได้กลายเป็นเครื่องมือช่วยสนับสนุนประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นสำคัญกันแน่

การทำความเข้าใจบทบาทของสหรัฐอเมริกา ในฐานะของประเทศศูนย์กลางของทุนนิยมโลกที่มีบทบาทในการวางโครงสร้างโลกและการมีบทบาทในการวางแผนทางของญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง จึงเป็นประเด็นที่รอการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อศึกษาต่อไปว่า โดยแท้จริงแล้วบทบาทญี่ปุ่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ในประเด็นต่างๆ นั้น เกิดขึ้นเมื่อใดกันแน่ และอะไรเป็นแรงผลักดันให้ญี่ปุ่นมีบทบาทดังกล่าว และจะพัฒนามาสู่ปัจจุบันได้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- อรุณี อลงกรณ์ศรี. 2518. *บทบาทของธนาคารพัฒนาแห่งเอเซียในการพัฒนาประเทศในภูมิภาคเอเซีย*. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Dennis T. Yasutomo. 1983. *Japan and the Asian Development Bank*. New York: Praeger Publishers.
- Lyndon B. Johnson. "Statement by the President Following a Meeting With Eugene Black To Discuss Economic Progress in Southeast Asia April 20, 1965". <<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=26906&st>>.
- Lyndon B. Johnson. "The President's News Conference of July 13, 1965". <<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=27078&st>>.
- Lyndon B. Johnson. "The President's News Conference of February 26, 1966". <<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=28103&st>>.
- Michael Haas. 1974. "Asian Development Bank". *International Organization* 28 (2).
- Ming Wan. 1995. "Japan and the Asian Development Bank". *Pacific Affairs* 68 (4).
- Nitish Dutt. 1997. "The United State and the Asian Development Bank", *Journal of Contemporary Asia* 27 (1).

- Nitish Dutt. 2001. “*The US and the Asian Development Bank: Origins, Structure and Lending Operations*”, **Journal of Contemporary Asia** 31 (2).
- Stepehn D. Krasner. 1981. “*Power Structures and Regional Development Banks*”. **International Organization** 35 (2).
- Thomas R.H. Havens. 1987. **Fire Across the Sea; the Vietnam War and Japan 1965–1975**. New Jersey: Princeton University Press.